

הרב אברהם סוחובולסקי

רכישת קרקע לקיום מצוות 'ושבתה הארץ'

שאלה

גיס, שמתגורר בחוץ לארץ, מעוניין לקיים את מצוות השמיטה באמצעות רכישת קרקע בארץ ישראל והפקרתה עם תחילת שנת השמיטה. האם יש מצווה וחשיבות בביצוע רכישה זו.

תשובה

המפרשים נחלקו אם מצוות 'ושבתה הארץ' היא חובת גברא או חובת הקרקע. יש אומרים שהיא חובת גברא, ורק העובר על אחד מן הלאווים כשעושה אחת מן המלאכות האסורות - עובר בנוסף ג"כ על איסור עשה של 'ושבתה הארץ'.¹ לעומתם יש מפרשים שהיא חובת הקרקע, מצווה עצמית, ואף אם לא עובד בקרקעו אלא אדם אחר עובד בקרקע שלו, עובר הבעלים על מצוות עשה של 'ושבתה הארץ'.² לדעה זו יש שנקטו שאף אם גוי עובד בשדהו - עובר הבעלים על מצוות 'ושבתה הארץ',³ ויש הנוקטים שרק אם יהודי עובד בקרקעו והיהודי עובר על איסורי שמיטה, והארץ אינה שובתת מאיסור - עובר הבעלים ג"כ על מצוות 'ושבתה הארץ'.⁴ הנצי"ב בפירושו לתורה⁵ הרחיק לכת והרחיב את מצוות 'ושבתה הארץ' אף לקרקע בבעלות גוי, והגוי עובד בה, וטען שמוטל על כלל ישראל לגאול הקרקע מיד הגוי שלא תיעבד בשביעית. הוא דייק זאת מלשון הפסוקים בקללות ובמצוות גאולת קרקע שבספר ויקרא.

1. שבת הארץ, קונטרס אחרון סי' א; חזון איש, שביעית סי' יז ס"ק כה; ראה שו"ת תשובות והנהגות, ח"ה סי' שה: 'והנה המעיין ברמב"ם, ריש הל' שמיטה ויובל, יראה שמפרש שאם עובד בשביעית עובר על מ"ע, ולא פירש שאם שובת בשדהו בשביעית מקיים בזה מ"ע. ונראה לפרש הדברים, שבריש הלכות שבת מפרש הרמב"ם שהעושה מלאכה בשבת ביטל עשה ולא פירש שמקיים מ"ע כששובת, ואילו ברמב"ם בריש הלכות יום טוב מפרש שאם שבת ביום טוב מקיים מ"ע. ובביאור העניין נראה, שבשבת שחייב על כל מלאכה ומלאכה, חזינן שהאיסור הוא מצד גוף המלאכה ולא מצד שלא שבת, ע"כ אין מ"ע דשביתה, אבל ביום טוב דקיימא לן (מכות כג) שאין חילוק מלאכות ביום טוב, חזינן שיסודה מצד שביתה ולא מצד גוף המלאכה, וע"כ בזה ששובת ביום טוב מקיים מ"ע, ואם כן ה"ה בשביעית שכל מלאכה שאסורה עובר עליה בלאו בפ"ע, חזינן שהאיסור הוא מצד גוף המלאכה ושפיר אין כאן מ"ע דשביתה.
2. מנחת חינוך, מצוה קיב.
3. תוספות רבנו אלחנן, ע"ז טו ע"ב; תוספות רי"ד, ע"ז שם; פסקי ריא"ז, שיטת הקדמונים ע"ז שם; מנחת חינוך, שם; ערוך השלחן, הל' שמיטה ויובל סי' יט סעי' יט.
4. תוספות, ע"ז טו ע"ב; שבת הארץ, קונטרס אחרון סי' א.
5. העמק דבר, ויקרא כו, לד; שם, כה, כד.

אם כן לדעת הסוברים שמצווה זו היא חובת גברא, ודאי שאין מעלה בקניין קרקע ובשבייתה, שהרי 'ושבתה הארץ' אינה מצווה חיובית אלא רק איסור עשה המתווסף על מי שעובר על אחד מאיסורי שמיטה.⁶ וגם לדעות שהיא חובת הקרקע, מבאר הרב אשר וייס בספרו 'מנחת אשר'⁷ **שלא שמענו מעולם שיש מידת חסידות להיכנס לחיוב מצווה שהיא בשב ואל תעשה, ולמה לא יקנה סוסים וחמורים כדי להשבתם בשבת ולקיים מצוות שביתת בהמתו.**

הרב אשר וייס מוסיף וכותב:

אין כל נפ"מ באיסור עבודת הארץ בשביעית בין בעל הקרקע ובין אחרים בין לגבי העשה ובין לגבי הל"ת ואין זה דומה לשבת שבו נצטווה כל אדם להשבית את בהמתו, אבל בשביעית לא נצטוינו אלא להשבית את אדמת ארץ ישראל ואין כל תוספת מצוה במה שאדם נמנע מלעבוד את אדמתו הוא ממה שנמנע מלעבד אדמת חבירו או דהפקר, ומשו"כ נראה דאין אף שמץ מצוה בקניית אדמה על מנת להשביתה.

נראה שכוונתו לדעת הנצי"ב שהרחיב את קיום המצווה להשבתת כל ארץ ישראל, הרי אין תועלת ברכישת קרקע קטנה לקיום מצוות 'ושבתה הארץ', שהרי מוטלת עלינו השבתת כל ארץ ישראל.

לאור זאת מסיים הרב אשר וייס וכותב:

והנה ידעתי שרבים יתמהו עלי וכי למה לא נהדר בחומרא זו אך יצאתי מגדרי כי יודע אני שיש נדיבי עם שבעבר תמכו בידי שומרי השביעית והשתא חושבים הם שבקנותם עץ בארץ ישראל הם מקיימים מצוה גדולה יותר וטעות בידם ועוד דבאמת אין זו דרך התורה וכשם שאין לחדש קולות כך אין עם שבעבר תמכו בידי שומרי השביעית והשתא חושבים הם שבקנותם עץ בארץ ישראל הם מקיימים מצוה גדולה יותר וטעות בידם ועוד דבאמת אין זו דרך התורה וכשם שאין לחדש קולות כך אי ולא רק כנגד חידוש לקולא.

ובסגנון דומה כתב בשו"ת 'תשובות והנהגות':⁸

אמנם אני תמה, למה מחפשים סרך מצוה בשעה שיש אפשרות ליהוי כשומר שביעית ממש בשביתת שדהו בזה שתומך בוועד לעזר החקלאים שומרי שביעית, שאז הדין הוא כמו בת"ת שהמחזיק ת"ח חולק שכרו עמו, וה"ה התומך בשומרי שביעית להחזיקם שיוכלו לקיים המצוה, מקבל שכר כשומרי שביעית שזוכים לברכת ה', וראוי לכל ישראל להשתוקק להשתתף במצוה זאת, והקב"ה ירחם עלינו ויחיש גאולתנו, ונזכה לראות בהתגלות כבוד ה' בעולמו במהרה בקרוב ממש.

6. ראה שו"ת תשובות והנהגות, ח"ה סי' שה: 'והנה המעיין ברמב"ם (ריש הל' שמיטה ויובל) יראה שמפרש שאם עובד בשביעית עובר על מ"ע, ולא פירש שאם שובת בשדהו בשביעית מקיים בזה מ"ע... לחזינו שהאיסור הוא מצד גוף המלאכה ושפיר אין כאן מ"ע דשביתה'.

7. מנחת אשר, שביעית סי' כא.

8. תשובות והנהגות, ח"ה סי' שה.